

SANDEFJORD
KOMMUNE

TEMAPLAN FOR FRILUFTSLIV MED TILTAKSLISTE FOR PERIODEN 2019-2028

VEDTATT AV

HOVEDUTVALG FOR KULTUR, FRILUFTSLIV, BY- OG STEDSUTVIKLING

DATO 06.03.2019 – SAK 010/19

INNHOLD

Innledning	2
Friluftsliv	2
Allemannsretten	3
Folkehelse	3
Tilgjengelighet for alle	3
Rolle og funksjon i friluftlivet	3
Status friluftsliv og friområder i kommunen	4
Badeplasser og strender	4
Turområder, stier og løyper	4
Øyer med adkomstmuligheter	5
Nærmiljøanlegg	5
Nasjonale, regionale og lokale føringer	5
Nasjonale føringer	5
Regionale føringer	5
Lokale føringer	5
Formål og strategi	6
Kommunens strategi	6
Kommunale prinsipper og føringer	6
Inndeling av friområder	7
Økonomi	8
Drift og vedlikehold	8
Tilskudd	8
Statlig tilskuddsordninger	8
Forvaltningsplaner for områder i Sandefjord kommune	9
Skjøtselsplaner	9
Friområder og anlegg	10
Tiltaksliste for rehabilitering av anlegg	10

INNLEDNING

Friluftslivet har lang tradisjon i Norge og Sandefjord kommune forvalter både egne arealer og arealer eid av staten eller leid av private. Mulighet for et variert friluftsliv er et viktig bidrag til god folkehelse og bostedsattraktivitet. Sandefjord kommune har gjennom mange år satset på friluftsliv og tilrettelagt for allmennheten og ble i 2009 kåret til Norges friluftslivkommune. Kommunen vil fortsatt satse på friluftsliv og temaplanen for friluftsliv blir den første samlede plan for friluftsliv etter opprettelsen av ny kommune fra 01.01.2017.

Temaplanen vil inneholde fokus, føringer og prinsipper for å videreutvikle, sikre arealer og tilrettelegge for friluftslivet i Sandefjord kommune. Den gir i tillegg en kort status over friluftslivet i kommunen og inneholder en tiltaksliste for gjennomføring, med prioriteringer av kommunale midler på ulike tiltak. Kommunale arealer er også inndelt i ulike kategorier, basert på grad av tilrettelegging.

Temaplanen vil være forankret i strategiske dokumenter for kommunalområde kultur, friluftsliv, by- og stedsutvikling (KFBS). Planen vil være et politisk vedtatt dokument og ha et helhetlig og langsiktig perspektiv for en periode på 10 år. Tiltakslisten for gjennomføring av tiltak vil bli rullert hvert år, i forbindelse med kommunens budsjett og økonomiplan. Kommunen vil vurdere hvilke tiltak som skal gjennomføres basert på behov for rehabilitering og innspill fra frivillige organisasjoner.

Kommunen har i arbeidet med ny kommuneplan lagt FNs bærekraftsmål til grunn for utviklingen fremover. I forhold til friluftsliv er det spesielt målene om god helse, bærekraftige byer og samfunn, og samarbeid for å nå målene som har størst relevans.

Det er et vilkår for å kunne søke spillemidler til idretts- og friluftslivsanlegg, enten rehabilitering eller nye anlegg, at disse er del av en vedtatt kommunal plan som omfatter idrett og fysisk aktivitet. Temaplan for henholdsvis idrett og for friluftsliv, vil sammen med strategiske dokumenter for kommunalområdet KFBS oppfylle dette kravet.

Sandefjord kommune har (pr. jan 2019), 63 194 innbyggere (Statistisk sentralbyrå, SSB), og befolkningen forventes å øke i årene som kommer. Det vil gi økt behov for gode friluftslivsanlegg og friområder. Samtidig vil behovet for arealer til utbygging føre til press på gjenværende grøntareal.

FRILUFTSLIV

Definisjon på friluftsliv fra St. meld nr. 18 (2015-2016) Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet:

«Friluftsliv er opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse».

Friluftslivet er en viktig kilde til gode opplevelser og bedre folkehelse. Et aktivt friluftsliv kan dessuten bidra til større engasjement og forståelse for å ta vare på natur og miljø generelt. Et virkemiddel for å oppnå dette er å legge til rette for friluftsliv i nærmiljøet.

Sandefjord kommune har et mangfold av muligheter for friluftsliv med turer i nærområdet og større utmarksområder. Kyst- og skogområder gir muligheter for varierte turer, bading, padling, jakt og fiske m.m. hele året. Frivillige organisasjoner, offentlige etater og private grunneiere, bidrar på ulike måter med tilrettelegging, aktivisering, vedlikehold og drift.

Allemannsretten

Allemannsretten gir alle rett til fri ferdsel i naturen, og er forankret i Friluftsløven § 1. Løven omhandler i tillegg rett til opphold (§ 9) og mulighet til å høste fra naturen, som fisk, bær, sopp og blomster (§ 5). Kunnskap om allemannsretten, de rettigheter og plikter den innebærer er viktig, ikke bare for å unngå konflikter, men også for å sikre deltakelse i friluftslivet.

Folkehelse

Befolkningen er generelt mindre fysisk aktive i dag enn tidligere og det påvirker folkehelsen negativt. Forskning viser at fysisk aktivitet og naturopplevelser har en stor helsemessig verdi, og samhandlingen mellom disse gir friluftsliv unike verdier for den enkeltes fysiske og psykiske helse.

Forskning viser at friluftslivet bør være brukervennlig og et lavterskel tilbud. God tilrettelegging med stier og løyper i nærmiljøet gjør det enkelt og attraktivt å drive med friluftsliv.

Tilgjengelighet for alle

I St. meld. nr. 18 (2015-2016) Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet står det: *«Tilgjengelighet for alle gjennom universell utforming er et sentralt prinsipp for å nå viktige grupper, og skal tilstrebes der det er hensiktsmessig og der det ikke er negativt for naturverdier og opplevelseskvaliteter».*

Sandefjord kommune mener tilrettelegging for personer med nedsatt funksjonsevne er viktig slik at alle får mulighet til å utøve friluftsliv og oppleve naturen. Det er likevel ikke alle steder som kan tilrettelages for alle blant annet på grunn av stedets karakter. Kommunen velger derfor ulik grad av tilretteleggelse på de ulike områdene.

Rolle og funksjon i friluftslivet

Offentlig: Kommunen har hovedansvaret for sikring av areal til friluftsliv, og kan gjennom ulike tiltak sørge for varierte muligheter for befolkningen. Fylkeskommuner og statlige myndigheter bidrar først og fremst med juridiske og økonomiske ressurser som kanaliseres gjennom kommunene.

Kommunen har etter Friluftsløvens § 22 ansvar for å fremme allmennhetens friluftslivinteresser. Kommunen må identifisere og sikre viktige og attraktive arealer for bading, fotturer, skiturer o.l. Det vil ofte være behov for ulik grad av tilrettelegging, som opparbeidelse av parkeringsplasser, oppmerking av stier og løyper, oppsetting av informasjonstavler, renovasjon o.l., for å bedre terskelen for bruk og redusere ulemper. Plan- og bygningsloven er også et viktig redskap for å sikre muligheter for friluftsliv ved utarbeidelse av kommuneplaner, reguleringsplaner m.m. Kommunen kan dessuten stimulere til bruk ved opplysninger og informasjon, i form av kart, opplysninger om områder og arealer på kommunens hjemmesider og lokal presse.

Kommunen tilrettelegger for friluftsliv, for både uorganisert og organisert bruk i regi av frivillige lag og foreninger. Kommunens viktigste oppgave er å sikre aktuelle arealer og gjøre disse tilgjengelig for allmennheten.

Frivillige: Frivillige organisasjoner og enkeltpersoner legger ned en betydelig innsats for friluftsliv rundt om i kommunene. Organisasjonene representerer store grupper av innbyggerne, og står bak mye av informasjonen om tilgjengelige områder og anlegg, f.eks. ved å utarbeide og spre kart o.a. materiell. De organiserer ulike aktiviteter og deltar i tilrettelegging og drift av anlegg, f.eks. DNTs arbeid med sti- og løypenett, overnattingshytter m.v. Organisasjonene taler også innbyggernes sak bl.a. i forhold til det offentlige, og er deres representant i ulike samarbeidsfora mellom frivillig og offentlig sektor. Slikt samarbeid kan bl.a. gjelde tilrettelegging og drift av anlegg, informasjon, stimulering til deltakelse i friluftsliv m.m.

Grunneiere: De største områdene som benyttes til friluftsliv er utmark i privat eie, i hovedsak skog- og landskapsområder (inkludert kulturlandskap). Disse områdene er som regel grunneierens næringsgrunnlag, og de må gjøre en rekke tiltak av hensyn til effektiv forvaltning og drift. Samtidig innebærer forvalterrollen å ta hensyn til allmennhetens rettigheter til bl.a. ferdsel i utmark. Eierne har ofte behov for å åpne og holde hevd i driftsveier, tynne og hogge i skogen osv. Samtidig kan veiene også benyttes av allmennheten som ferdes til fots og på sykkel, hogst gir åpning for fremvekst av skogsbær osv. Ofte vil det være hensiktsmessig for grunneierne å kanalisere ferdsel, permanent eller i perioder. Mange grunneiere har derfor inngått avtaler med kommunen, frivillige lag og foreninger om bruk av utmark til skiløyper, naturstier m.m. Enkelte har også på eget initiativ anlagt stier over dyrket mark, ryddet rasteplasser, laget enkle oppstillingsplasser for bil o.l.

Denne samhandlingen mellom de ulike aktørene er viktig for de store, varierte friluftslivsmulighetene i Sandefjord kommune. Det er viktig at allmennheten respekter dette, og ikke opptre på en måte som medfører ulemper (Friluftsloven § 1a).

STATUS FRILUFTSLIV OG FRIOMRÅDER I KOMMUNEN

Badeplasser og strender

Det er finnes et stort antall badeplasser og strender i kommunen langs kysten og innlandsvann, inkludert campingplasser. Tilrettelegging og sevicetilbud varierer. Noen av plassene er tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne, som badebrygge og toaletter, andre ikke.

Turområder, stier og løyper

I Sandefjord er det flere løyper som er tilrettelagt med lys og har god standard. Det finnes i tillegg mange stier og turløyper rundt omkring i kommunen i skog- og utmarksområder, hvor kommunen har langsiktige avtaler med grunneier om tilrettelegging og bruk.

Kyststiene i kommunen er på til sammen ca. 60 km, og er merket. Stiene går over både kommunal og privat grunn, hvor det er inngått avtale om tilrettelegging og bruk med grunneier.

Øyer med adkomstmuligheter

I kommunen finnes det flere øyer samt mindre holmer og skjær i Tønsberg/Lahellefjorden, Mefjorden, Sandefjordsfjorden og Vestfjorden. Øyene er populære destinasjoner på sommerstid for både lokale og tilreisende.

Nærmiljøanlegg

Nærmiljøanlegg består av mindre anlegg for uorganisert fysisk aktivitet og lek i nærmiljøene. Planen vil kun ta for seg nærmiljøanlegg som er rettet mot friluftsliv, f.eks. gapahuk og badebrygger. I kommunen finnes det over 120 nærmiljøanlegg rettet mot friluftsliv og ca. 75 av dem er kommunale.

NASJONALE, REGIONALE OG LOKALE FØRINGER

Både sentrale, regionale og lokale myndigheter legger føringer for arbeid innen friluftsliv. Oversikten under er ikke uttømmende.

NASJONALE FØRINGER

- St. meld. 18 (2015-2016) - Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet
- Handlingsplan for friluftsliv (2018) fra Klima- og Miljødepartementet
- Nasjonal strategi for et aktivt friluftsliv (2014-2020) fra Klima- og Miljødepartementet
- St. meld nr. 19 (2014-2015) – Folkehelsemeldingen – mestring og muligheter

REGIONALE FØRINGER

- Regional plan for bærekraftig arealpolitikk
- Regional plan for kystsonen i Vestfold
- Regional plan for folkehelse i Vestfold (2018-2030 – på høring)
- Strategisk kultur- og idrettsplan for Vestfold (2015-2018)

LOKALE FØRINGER

- Kommuneplan for Sandefjord kommune
  - Kommunen har valgt ut 7 av FNs bærekraftsmål:

- Strategiske dokumenter for kommunalområdet kultur, friluftsliv, by- og stedsutvikling (KFBS)
- Vedtak, retningslinjer og kommunale prinsipper

FORMÅL OG STRATEGI

Formålet med temaplanen er å bidra til at kommunens innbyggerne får gode muligheter for fysisk aktivitet, friluftsliv og naturopplevelser hele året.

KOMMUNENS STRATEGI

- Sikre friluftsområder og forvalte dem for allmennhetens bruk
- Tilrettelegge og gjøre områder tilgjengelig både i nærmiljøer og større utmarksområder
- Bidra til bedre folkehelse i kommunen gjennom gode muligheter for variert friluftsliv
- Bidra til godt samarbeid med frivillige organisasjoner og private grunneiere
- Ha tilgjengelig informasjon om kommunale friområder og friluftslivsanlegg, digitale kart m.m.
- Rehabilitering av områder og anlegg, fremfor nyanlegg

KOMMUNALE PRINSIPPER OG FØRINGER

Kommunen har følgende prinsipper som legges til grunn i arbeidet med friluftsliv:

- Sikre viktig grønnstruktur, naturmangfold, og tilgjengelighet til sjø og vassdrag (FSK-sak 147/18)
- Ivareta grønnstrukturen og sikre allmennhetens rett til ferdsel i overordnet planlegging etter Plan- og bygningsloven (PBL)
- Bevare grønne «smett» og korridorer
- Tilrettelegge for at alle skal ha tilgang til friluftslivet og vurdere grad av tilrettelegging i forhold til naturverdier
- Prioritere arealer og innsats etter behov
- Aktivt bruk av Friluftsløven
- På offentlig arealer skal allmennheten prioriteres og privatisering av arealer forhindres
- På parkeringsplasser på utfartsområder til kommunale friområder i Sandefjord er det allmennheten som skal prioriteres, og det skal ikke forekomme privatisering av parkeringsplassene
- Retningslinjer for telting og opphold i båt i skjærgården i Sandefjord kommune
- Retningslinjer for håndtering av henlagte båter og båthengere på kommunale friområder

INNDELING AV FRIOMRÅDER

Friluftsanlegg og friområder i kommunen er inndelt i kategorier 1, 2 og 3, hvor 1 er områder/anlegg som har størst tilrettelegging og tilgjengelighet.

Kategori	Innhold og definisjon	
<p>1</p> <p><i>Områder med høy standard. Universell utforming avhengig av områdets egenart og bruk</i></p>	Sanitær og renovasjon	WC med terskelfri inngang for rullestol. Vask. Regelmessig renovasjon.
	Parkering	Parkeringsplass, også tilrettelagt med egne HC-plasser, alternativ brygge, feste for båt.
	Fremkommelighet	Vei/sti med gunstige stigningsforhold for HC.
	Plassutforming	Tilrettelagt med bl.a. badebrygge, trapp, strand, bål plass, lekeplass, utsiktspunkt, sittegrupper, avhengig av områdets egenart/bruk.
	Informasjon og skilting	Informasjonstavle med kart og merking av vei/sti/plass.
<p>2</p> <p><i>En viss grad av tilrettelegging, men lavere standard enn kategori 1</i></p>	Sanitær og renovasjon	Toalettordning. Gjelder for områder beregnet på lang oppholdstid. Renovasjon.
	Parkering	Parkeringsplass.
	Fremkommelighet	Vei/sti med varierende fremkommelighet.
	Plassutforming	Enkel tilrettelegging med bl.a. trapp, fortløyningsbolter, rasteplass, utsiktspunkt, m.v. avhengig av områdets egenart og bruk. Lavere standard enn kategori 1.
	Informasjon og skilting	Enkel merking.
<p>3</p> <p><i>Områder i hovedsak uten noen form for tilrettelegging</i></p>	Sanitær og renovasjon	Ingen toalett- og renovasjonsordning.
	Parkering	Ingen parkering.
	Fremkommelighet	Stier og tråkk.
	Plassutforming	Ingen spesiell tilrettelegging.
	Informasjon og skilting	Ingen informasjon og merking.

ØKONOMI

De områder og anlegg som i dag er tilgjengelige for friluftsmål, ivaretar i svært varierende grad den tilretteleggingen som er skissert ovenfor. De ulike områdene har forskjellig behov for rehabilitering og oppgradering. For å få en oversikt over rehabiliteringsbehov på friområder/friluftslivsanlegg og bruk av avsatte midler fra kommunens budsjett og økonomiplan, er det utarbeidet en oversikt over områder/anlegg med behov for rehabilitering og oppgradering.

Satsning på friluftsliv i kommunen vil kreve kontinuerlig innsats på området i årene fremover. De konkrete behovene er kjernen til at det i dag fremkommer en temaplan for friluftsliv med en tiltaksliste, både på rehabilitering av områder og nye anlegg de neste årene.

For rehabilitering av friområder har det årlig vært avsatt midler i kommunens budsjett til dette formålet. For 2019 er det avsatt 1,8 mill. kr netto til dette formålet. I økonomiplan for 2019-2022 er det avsatt totalt 5,2 mill. kr til opparbeidelse/rehabilitering av friområder, hvorav 1 mill. kr er forutsatt finansiert av spillemidler.

DRIFT OG VEDLIKEHOLD

Sandefjord kommune drifter og vedlikeholder de kommunale friområdene og friluftsanleggene. I tillegg bidrar kommunen med driftstilskudd til frivillige organisasjoner, og det er inngått avtaler om drift og vedlikehold med noen frivillige organisasjoner.

TILSKUDD

Statlig tilskuddsordninger

Spillemidler:

Spillemidlene til idrett- og friluftsmål har gjennom flere tiår hatt en sentral rolle når det gjelder å legge til rette for idrett og fysisk aktivitet i samfunnet. Fordelingen av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS er regulert i Lov om pengespill mv. av 28. august 1992 nr. 103 med senere endringer. I §10, andre ledd heter det:

”Overskuddet fra spillevirksomheten i selskapet og datterselskap fordeles først med 6,4 % til helse- og rehabiliteringsformål. Deretter fordeles resterende overskudd med 64 % til idrettsformål, 18 % til kulturformål og 18 % til samfunnsnyttige eller humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité. Midlene fordeles nærmere av Kongen”.

Grasrotandel:

Grasrotandelen er en ordning som gjør det mulig for spillere hos Norsk Tipping å gi 7 prosent av spillinnsatsen sin direkte til et lag eller en forening.

Merverdiavgiftskompensasjon:

To ordninger for merverdiavgiftskompensasjon som har stor viktighet for (frivillige) lag og foreninger innen idrett og friluftsliv:

1. Kompensasjon for kostnader som frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester basert på årsregnskap ett år tilbake i tid. Ordningen trådte i kraft 1.

januar 2010 og erstattet den tidligere ordningen for kompensasjon av merverdiavgift på enkelte tjenester.

2. En rammestyrte ordning for kompensasjon av merverdiavgift ved bygging av idrett- og friluftslivsanlegg. Bygging av idrett- og friluftslivsanlegg representerer et stort økonomisk løft for mange lag og foreninger. Formålet med den nye ordningen er å lette finansieringen av anleggsinvesteringer og stimulere til en fortsatt bred utbygging av idrett- og friluftslivsanlegg. Alle som oppfyller vilkårene for å motta spillemidler til idrett- og friluftslivsanlegg, med unntak av kommuner/fylkeskommuner og kommunale foretak, kan søke. Ordningen gjelder idrett- og friluftslivsanlegg hvor byggearbeidene er igangsatt etter 1. januar 2010.

Tilskudd til tiltak i statlig sikrede friluftslivsområder (kap. 1420, post 48):

Kommunen kan søke om tilskudd til tiltak i statlig sikret friluftslivsområder fra Miljødirektoratet. For å kunne søke midler på statlig sikrede friområder er det et krav om tilhørende forvaltningsplan og det kreves som regel en kommunal egenandel.

Fra Miljødirektoratet om tilskuddsordningen: «Målet for ordninga er å medvirke til å fremme friluftaktivitet i statlig sikra friluftslivsområder og i områder vernet som friluftslivsområde etter markaloven. Gjennom naturvennlig tilrettelegging og skjøtsel skal områdene gjøres lett tilgjengelige og attraktive for allmenhetens friluftsliv. Det blir stilt krav om at kommune/friluftsråd har utarbeidet forvaltningsplan for friluftslivsområdet. Planen skal følge "Mal for forvaltningsplan", være godkjent av fylkesmannen og være innenfor planperioden (se unntak i departementets rundskriv)».

FORVALTNINGSPLANER FOR OMRÅDER I SANDEFJORD KOMMUNE

- Forvaltningsplan for Bogen (2016)
- Forvaltningsplan for Brunstad friområde (20xx)
- Forvaltningsplan for Gokstadholmen (2015)
- Forvaltningsplan for Grubesand (2004)
- Forvaltningsplan for Hafallen (2004)
- Forvaltningsplan for Lindholmen (2015)
- Forvaltningsplan for Langeby (2017)
- Forvaltningsplan for Sundåsen (2015)
- Forvaltningsplan for Yxney (2015)

SKJØTSELSPLANER

- Skjøtelsesplan for Korsvik (1999)
- Skjøtelsesplan for Husåsen (2005)
- Plan for natur- og friluftsområdet Preståsen (2011)

FRIMRÅDER OG ANLEGG

TILTAKSLISTE FOR REHABILITERING AV ANLEGG

Prioritert liste over tiltak - rehabilitering av friområder og friluftslivsanlegg 2019-2028			
Prioritet	Området	Tiltak	Kategori
1	Vårnes	Rehabilitering av badebrygge	2
2	Korsvik, Vesterøya	Rehabilitering av badebrygge	2
3	Vårnes	Rehabilitering av utedo/friluftstolett	2
4	Bogen, Stokke	Rehabilitering av handicap rampe	3
5	Granholmen	Rehabilitering av handicap rampe	3
6	Eksisterende trase kyststien	Tilrettelegge sti for rullestol og platting/brygge ved Trubervika for fiskemuligheter	3
7	Vøra	Minirensanlegg	2
8	Flautangen	Oppgradere parkeringsplass	3
9	Yxney	Oppgradere parkeringsplass	3
10	Sandbånn, Melsomsvik	Oppgradere området	3
11	Brunstad	Oppgradere skilt	1
12	Askjemvannet	Rehabilitering av utedo/friluftstolett	2
13	Stålerødvannet	Rehabilitering av utedo/friluftstolett	2
14	Ravnø	Rehabilitering brygge	1
15	Gåsø	Rehabilitering brygge	1
16	Gåsø	Vegetasjonsrydding	1

Upprioriterte tiltak og nye anlegg	
Hesteskoen	Toalettanlegg
Langs kysten i kommunen	Helhetlig kyststi fra grensen til Tønsberg kommune og videre ned mot Larvik kommune
Goksjø	Avtale om rundløyper ved Goksjø
Akersvannet	Avtale om turløype ved Akersvannet
Hele kommunen	Turkart - Jobb opp mot Kartverket med digitalisering
	Oppdatert informasjon om områdene på hjemmeside
Stub	Klatre/buldretårn ved Stub og utlån for kajakk - driver turistforeningen
Moaplassen/Stokke Bygdetun	Etablere bålplass og gapahuk ved akebakken ved Kvellestadåsen
Preståsen	Eventuelle toaletter - jf. plan
Sandsund	Padleled ved lavvann mellom fastland og Langøya

